

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОСНОВНА ШКОЛА
„Десанка Максимовић“
Трн, Лакташи

REPUBLIC OF SRPSKA
PRIMARY SCHOOL
„Desanka Maksimovic“
Trn - Laktasi

Доситејева 34; Телефон: 051-508-070; Факс 051-508-071; e-mail: os057@blic.net; www.osdesankam-trn.org

ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

- Права, обавезе и одговорности запослених у ОШ „Десанка Максимовић“ из Трна у превенцији насиља, злостављања и занемаривања
- Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Припремила- Стручна служба школе

У Трну, октобар 2010.г.

* * *

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у установи – школи односи се на сваког - дјецу, ученике, запослене, родитеље и трећа лица.

Под насиљем и злостављањем подразумијева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за посљедицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности дјетета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање може да се јави од стране: запосленог према дјетету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно старатељу или другом лицу које је преузело бригу о дјетету и ученику (у даљем тексту: родитељ); дјетета и ученика према другом дјетету и ученику или запосленом; родитеља према свом дјетету, другом дјетету и ученику и према запосленом.

Насиље и злостављање може да се јави као физичко, психичко (емоционално) и социјално.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног тјелесног поврјеђивања дјетета, ученика или запосленог; физичко кажњавање дјеце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства дјетета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дијете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз злоупотребу, сексуално насиље, експлоатацију дјетета и ученика, електронско насиље и др.

Злоупотреба дјетета и ученика је све оно што појединац, односно институција чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбједан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, вјерске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумијева и прекомјерно подстицање, односно психолошки притисак на дијете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за

посљедицу угрожавања нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса дјетета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дијете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу дјетета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за посљедицу угрожавања физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја дјетета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за посљедицу повреду друге личности и угрожавања достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (*web site*), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Занемаривање и немјарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о дјетету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбједи услове за правилан развој дјетета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно - васпитног рада неопходних дјетету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите дјетета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичног средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Превентивне активности

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мјере и активности којима се у установи - школи ствара сигурно и подстицајно окружење, његује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свијести и осјетљивости дјетета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) његује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапрјеђују знања, вјештине и ставови потребни за конструктивно реаговање на насиље;
- 4) обезбјеђује заштита дјетета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања.

Дјеца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мјерама и активностима за спрјечавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа-школа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примјерен потребама, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

Права, обавезе и одговорности запослених у школи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања установа-школа је дужна да упозна све запослене, дјецу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом и другим подзаконским и општим актима.

Запослени својим квалитетним радом (васпитно-образовним, стручним и другим радом) и примјеном различитих метода, облика рада и активности обезбјеђују подстицајну и безбједну средину.

У установи одељенски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вјештина и формирању вриједносних ставова за узајамно разумијевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.

Одељенски старјешина, наставник и стручни сарадник је дужан да обезбиједи заштиту дјетета и ученика од произвољног или незаконитог мијешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед.

Запослени не смије својим понашањем да изазове или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању (на примјер: непоштовање личности и права дјетета и ученика, недоследност у поступању, необјективно оцјењивање и др.).

Ученици, као одговорни учесници у образовању и васпитању, ради превенције насиља, злостављања и занемаривања, обавезни су да: уважавају и поштују личност других - дјеце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица; поштују правила установе-школе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности; активно учествују у раду одељенске заједнице; као чланови Савјета ученика, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима; својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у насиљу и злостављању.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу дјетета и ученика: сарађује са установом; учествује у превентивним мјерама и активностима; уважава и поштује личност свог дјетета, друге дјеце и ученика, запослених и других родитеља.

Родитељ не смије својим понашањем у установи-школи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Превенција насиља, злостављања и занемаривања је један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада. Школа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мјере и активности које обезбјеђују развијање и његовање позитивне атмосфере и безбједно окружење (у даљем тексту: програм заштите).

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбједности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у установи, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада школе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

Програм заштите садржи:

- 1) начине на који се превентивне мјере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељенска заједница, Савјет ученика, стручни органи, тијела и тимови, родитељски састанци, родитељи - индивидуално и групно, Савјет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапрјеђивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одјељењске заједнице, Савјета ученика и стручних органа школе;
- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 8) облике и садржаје рада са свом дјецом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су свјedoци насиља, злостављања и занемаривања;

9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежним органом унутрашњих послова (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом и др.;

10) начине праћења, вредновања и извјештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:

(1) учесталост инцидентних ситуација и број пријава;

(2) заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;

(3) број повреда;

(4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;

(5) остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;

(6) број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумијевање и помоћ вршњака;

(7) степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;

(8) друге параметре.

Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања

Установа има посебан тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту).

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор школе из реда запослених (наставник, стручни сарадник, секретар и др.). Број и састав чланова тима за заштиту зависе од специфичности установе (врста и величина установе, организација рада, издвојена одјељења, присуство дјеце и ученика из мањинских и маргинализованих група и др.). Директор одређује педагога, социјалног радника или, изузетно, другог запосленог - члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује. Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, Савјета ученика и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, специјални педагог, љекар, представник полиције из других установа које сарађују са школом.).

Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

- 1) припрема програм заштите;
- 2) информисе дјецу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) предлаже мјере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процјени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мјере и активности;
- 6) прати и процењује ефекте предузетих мјера за заштиту дјеце и ученика и даје одговарајуће приједлоге директору;
- 7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите дјеце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 8) води и чува документацију;
- 9) извјештава стручна тијела и органе управљања.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мјере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбједност учесника (оних који трпе, чине или свједоче), смањује ризик од понављања, ублажавају посљедице за све учеснике и прате ефекти предузетих мјера.

У школи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: дјеце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и дјетета, односно ученика; родитеља и дјетета, односно ученика; родитеља и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дијете, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да интервенише увијек када постоји сумња или сазнање да дијете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то гдје се оно догодило, гдје се догађа или гдје се припрема.

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбјеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери дјеца, односно ученици (дијете - дијете, ученик - ученик, дијете и ученик - запослени). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, посљедицама и учесницима.

Први ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вријеђање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање".

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацивање, подсмјивање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумијесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикација.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цијепање одијела, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцјењивање, пријетње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних дијелова тијела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

Трећи ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцјењивање уз озбиљну пријетњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичних средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: пријетње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за посљедицу поврјеђивање других.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дјечија порнографија.

Ради уједначеног и примјереног поступања, установа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није дјелотворан;

- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није дјелотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене Законом, у зависности од околности (посљедице, интензитет, учесталост, учесници, вријеме, мјесто, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мјера и активности.

На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одјељенски старјешина, наставник у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био дјелотворан, ако су посљедице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дијете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, школа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одјељенски старешина, односно васпитач, у сарадњи са педагогом, социјалним радником, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није дјелотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче мјеру, у складу са Законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем

интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбједност или омета поступак у установи, директор обавјештава центар за социјални рад, односно полицију.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примјерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мјере, у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању од ученика прикупља, по правилу, педагог, социјални радник, односно - одељенски старешина или члан тима за заштиту.

Изјаву о насиљу, злостављању и занемаривању ученик даје директору у присуству педагога или социјалног радника и родитеља, осим ако је родитељ спријечен да присуствује.

Изузетно, ако постоји сумња или сазнање на насиље, злостављање и занемаривање дјетета и ученика у породици, директор обавјештава Центар за социјални рад и полицију, који обавјештавају родитеља, у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтијева предузимање неодложних интервентних мјера и активности, директор обавјештава родитеља и у процес заштите укључује центар за социјални рад.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дјела или прекршаја, директор обавјештава родитеља и полицију.

Увијек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према дјетету и ученику у школи, директор предузима мјере према запосленом, у складу са законом, а према дјетету и ученику мјере за заштиту и подршку. Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, школа је дужна да одмах обавијести полицију.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавијести родитеља, а у зависности од случаја и полицију, односно центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак и да изрекне васпитно-дисциплинску мјеру, у складу са Законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунољетног ученика) према дјетету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавијести родитеља дјетета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и полицију.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени - запослени; запослени - родитељ; запослени, родитељ - треће лице), директор предузима мјере, у складу са законом.

У поступку заштите дјетета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбиједи заштиту и повјерљивост података до којих дође прије и у току поступка; да ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Редосљед поступања у интервенцији

1) *Провјеравање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања* обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примјењују у поступцима у којима учествује малољетно лице - дијете и ученик.

Установа провјерава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању. Када родитељ пријави директору непримјерено понашање запосленог према његовом дјетету, директор поступа у складу са Законом.

У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мјере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) *Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника* је обавеза свих запослених у школи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процијени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) *Обавјештавање родитеља* и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбјеђивање лјекарске помоћи, обавјештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавјештавање није у најбољем интересу дјетета и ученика, школа одмах обавјештава центар за социјални рад.

4) *Консултације* у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процјене нивоа насиља

и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мјера и активности, избегавања конфузије и спрјечавања некоординисане акције. У консултације у школи укључују се: одељењски старјешина, дежурни наставник, педагог, социјални радник, тим за заштиту, директор, Савјет ученика.

Уколико у току консултација у школи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процијене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мјере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете И културе у Влади Републике Српске, Центар за социјални рад Лакташи, полицију, здравствену службу и др.

5) *Мјере и активности* предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву дјецу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су свједоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, посљедица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.

План заштите садржи: активности усмјерене на промјену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељенском заједницом, укључивање Савјета ученика и Савјета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбиједити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у заједницу. Мјере и активности треба да буду предузете уз учешће дјетета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процијени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, Савјета ученика, као и ученике - учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите укључује и информације о мјерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мјере и активности укључене

друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извјештавања.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавјештава Министарство просвете И културе у Влади РС, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Прије пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процијене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес дјетета и ученика.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује предсједник Школског одбора.

6) Ефекте предузетих мјера и активности прати школа (одјељенски старешина, тим за заштиту, педагог И социјални радник) ради провјере успјешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање дјетета и ученика које је трпило и које је извршило насиље и злостављање, али и дјеце и ученика који су индиректно били укључени (свједоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби.

Документација, анализа и извјештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мјера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите школе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) анализира стање и извјештава.

Одјељенски старешина биљежи насиље на првом нивоу; прати и процјењује дјелотворност предузетих мјера и активности; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком предвиђеном програмом заштите.

О случајевима који захтијевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене билјешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и

анализира за потребе школе педагог или социјални радник, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извјештај директору школе. Директор извјештава орган управљања, Савет родитеља и Савјет ученика.

Извјештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мјера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мјере и активности, као и њихове ефекте.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите дјетета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтјев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Кориштење документације у јавне сврхе мора бити у складу са законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мјера и активности у области превенције и интервенције, школа дефинише даљу политику заштите дјеце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.